

ОБРАЗОВАНИЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2020/2021 ГОДИНА

Основните резултати от проведените от Националния статистически институт (НСИ) годишни изчерпателни изследвания, характеризиращи дейността на образователните институции, показват, че:

- През учебната 2020/2021 година в предучилищното образование (детските градини и подготвителните групи в училищата) са записани 215.7 хил. деца.
- През 2020 г. основно образование са завършили 59.9 хил. ученици, а завършилите средно образование в общообразователни и професионални гимназии са съответно 25.5 хил. и 19.6 хил. ученици.
- Записаните в различните степени на висшето образование („професионален бакалавър“, „бакалавър“ и „магистър“) за академичната 2020/2021 година са 219.8 хиляди.
- Към 31.12.2020 г. за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ у нас се обучават 6 570 лица, от които 608 чужди граждани.

Предучилищно образование

Към 1.12.2020 г. в страната функционират 1 823 самостоятелни детски градини. В предучилищно образование, провеждано в детските градини и подготвителните групи в училищата, са записани 215.7 хил. деца, от които 111.6 хил., или 51.8%, са момчета. В сравнение с предходната година броят на децата намалява с 1.0% (фиг. 1).

Обхватът на децата в това образователно ниво, изчислен чрез груповия нетен коефициент на записване¹ за учебната 2020/2021 година, е 78.1% и намалява спрямо миналата учебна година с 0.6 процентни пункта.

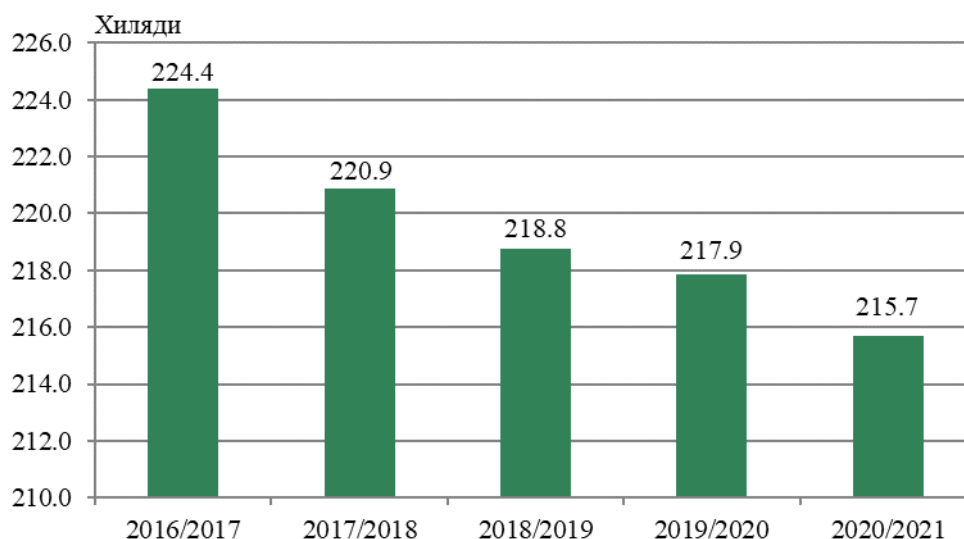
Средният брой деца в една самостоятелна детска градина за страната е 118, като за градовете е значително по-голям - 152, а за селата е 61. Една група се формира средно от 23 деца, съответно 25 в градовете и 19 в селата.

Педагогическият персонал, зает в детските градини, е 20.1 хил. и в сравнение с предходната учебна година остава почти непроменен (увеличение с 44 души). Детските учители са 18.8 хил., или 93.5% от педагогическия персонал.

През учебната 2020/2021 година в страната функционират 110 лицензирани частни детски градини, или с 4 повече от предходната година. Те са посещавани от 4 874 деца, или 2.3% от записаните в детските градини.

¹ Груповият нетен коефициент на записване на децата в детските градини се изчислява в проценти като отношение на броя на децата в детските градини във възрастовата група 3 - 6 години към броя на населението в същата възрастова група.

Фиг. 1. Деца в детските градини и подготвителните групи в училищата

Общо образование

Към 1.10.2020 г. в страната общообразователно и профилирано обучение се провежда в 1 948 общообразователни училища², от които 129 начални, 1 151 основни, 71 обединени, 114 гимназии и 483 средни училища. В сравнение с предходната година общообразователните училища намаляват с 15. Учениците, записани в общообразователни програми, са 565.0 хил., от които 79.6 хил. са в училища в селата. В една паралелка в дневните общообразователни училища се обучават средно по 22 ученици.

През учебната 2019/2020 година 13.0 хил. ученици са напуснали общообразователните училища. Най-големи са относителните дялове на учениците, които са заминали в чужбина, и на напусналите по семейни причини - по 5.4 хил., или по 41.9%, следвани от напусналите поради нежелание да учат - 1.4 хил., или 11.1% от всички напуснали.

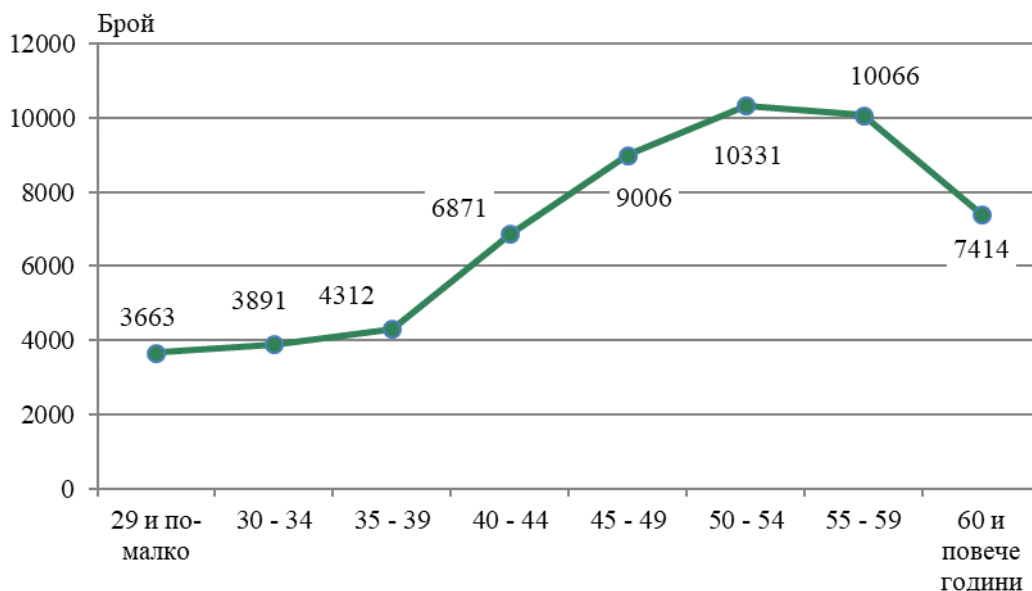
През 2020 г. основно образование в общообразователните училища са завършили 59.9 хил., а средно образование - 25.5 хил. ученици.

Относителният дял на децата в общообразователните училища, изучаващи чужди езици в началните класове (I - IV), е 83.6%, като от тях най-голям е дялът на изучаващите английски език - 92.4%.

Учителите (вкл. директорите и заместник-директорите с преподавателска заетост) в общообразователните училища през учебната 2020/2021 година са 55.6 хиляди. От тях 95.0% са със завършена образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“, 4.2% са завършили „професионален бакалавър“ или еквивалентна в миналото степен и 0.8% са със средно образование. В учителската професия преобладават жените - 85.2% от общия брой на учителите.

² Вкл. българските училища в чужбина, финансирани от държавата.

Фиг. 2. Преподаватели в общообразователните училища по възрастови групи през 2020/2021 учебна година

Към 1.10.2020 г. в страната функционират 97 частни общообразователни училища, от които 6 начални, 38 основни, 1 обединено, 23 гимназии и 29 средни училища. В тях са записани общо 12 053 ученици, или 2.1% от общия брой на учениците в общото образование.

Професионално образование и обучение

Професионалното образование и обучение през учебната 2020/2021 година се осъществява в 21 училища по изкуствата, 25 спортни училища, 353 професионални гимназии и 19 професионални колежа с прием след средно образование. Общият брой на учащите в тях е 138.7 хиляди.

В професионалното образование преобладават момчетата, които са 60.3% от общия брой на учениците в тази образователна степен.

През 2020 г. средно образование в училищата по изкуствата, спортните училища и професионалните гимназии с диплома са завършили 19.6 хил. души. Степен на професионална квалификация по съответните програми е придобита, както следва:

- първа степен професионална квалификация в професионалните паралелки - 390 ученици;
- втора и трета степен професионална квалификация - съответно 2.3 и 11.9 хил. ученици;
- четвърта степен професионална квалификация в професионалните колежи с прием след завършено средно образование - 581 ученици.

При завършилите програми за придобиване на трета степен професионална квалификация най-висок е относителният дял на учениците, изучавали специалности в областите³ „Технически науки и технически професии“ - 27.0%, следван от този на учениците в „Стопански науки и администрация“ - 21.5%.

При завършилите програми за придобиване на четвърта степен професионална квалификация водеща е областта „Сигурност и безопасност“ - 76.2%, следвана от „Стопански науки и администрация“ - 11.1%.

През учебната 2020/2021 година 855 ученици се обучават в 23 частни професионални гимназии и частни професионални колежа с прием след средно образование, или 0.6% от всички ученици в професионалното образование.

През настоящата учебна година учителите (вкл. директорите и заместник-директорите с преподавателска заетост) в професионалното образование са общо 11.9 хил., като 94.9% от тях са с придобити образователно-квалификационни степени „бакалавър“ или „магистър“.

В програми за професионално обучение срещу заплащане за придобиване на степен на професионална квалификация в центрове за професионално обучение, професионални гимназии и професионални колежи през 2020 г. са били записани 10.2 хил. лица на възраст 16 и повече години. По степени на професионална квалификация разпределението им е следното: първа степен - 3.9 хил., втора степен - 2.7 хил., трета степен - 3.6 хил., и четвърта степен - 86 души.

Висше образование

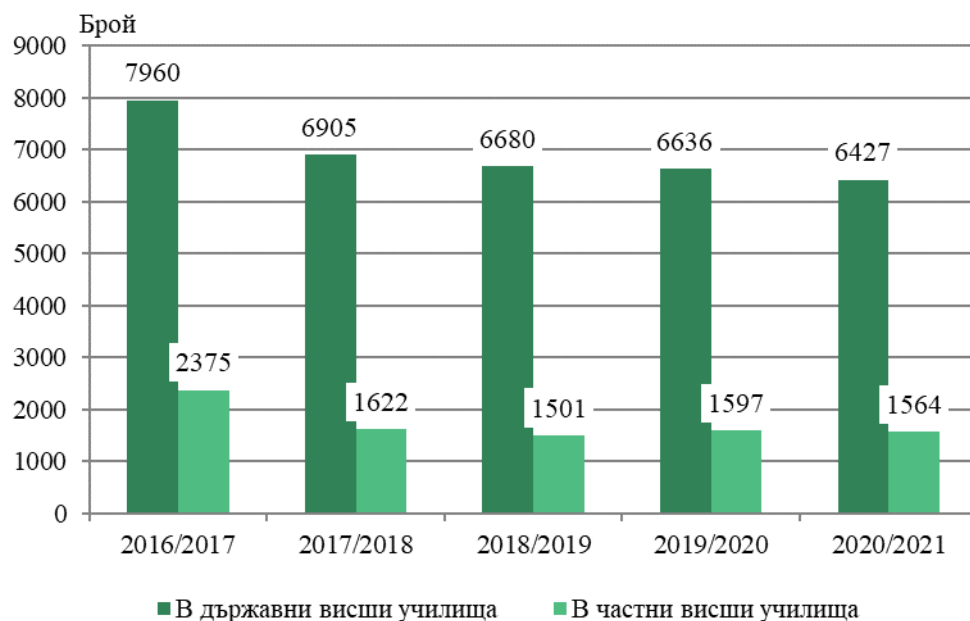
През учебната 2020/2021 година студентите в България, записани в четирите образователно-квалификационни степени „професионален бакалавър“, „бакалавър“, „магистър“ и „доктор“, са 226.4 хил., като в сравнение с предходната учебна година броят им остава почти непроменен.

Колежи (образователно-квалификационна степен „професионален бакалавър“)

През учебната 2020/2021 година за придобиване на образователно-квалификационна степен (ОКС) „професионален бакалавър“ в коледите се обучават 7 991 студенти. Спрямо предходната година броят им намалява с 242 души, или с 2.9%. От общия брой студенти в тази ОКС 1 564 души, или 19.6%, са записани в частни колежи (фиг. 3).

³ За професионалното образование и обучение областите на образование са представени според Списъка на професиите за професионално образование и обучение (утвърден със Заповед № РД 09-413/12.05.2003 г. на министъра на образованието и науката).

Фиг. 3. Студенти в колежи

През 2020 г. ОКС „професионален бакалавър“ са придобили 1 712 студенти, от които жените са 60.3%. Най-голям е броят на дипломираните по специалности в следните области на образование⁴:

- „Здравеопазване“ - 655 души (38.3%);
- „Технически науки и технически професии“ - 307 души (17.9%);
- „Персонални услуги“ - 249 души (14.5%);
- „Бизнес и администрация“ - 201 души (11.7%);
- „Образование“ - 107 души (6.3%).

Преподавателите в коледите са 677, от които на основен трудов договор - 305, или 45.1%.

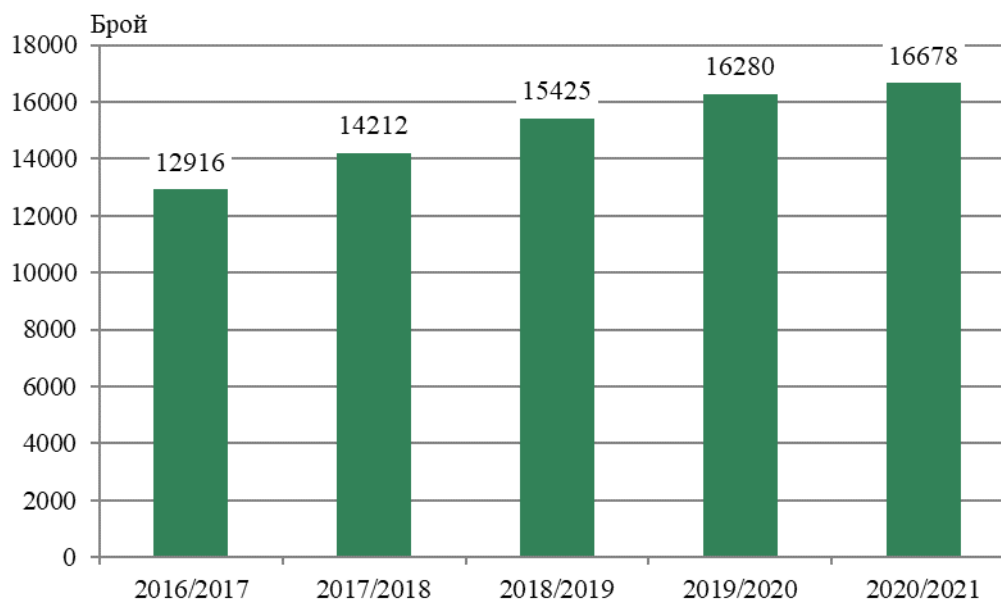
Университети и специализирани висши училища (образователно-квалификационни степени „бакалавър“ и „магистър“)

През учебната 2020/2021 година за придобиване на ОКС „бакалавър“ и „магистър“ в университетите и специализираните висши училища се обучават 211.8 хил. души. В частни учебни институции са записани 26.1 хил., или 12.3% от студентите.

Студентите - български граждани, са 195.1 хил., или 92.1% от всички студенти в университети и специализирани висши училища, и в сравнение с предходната година техният брой остава почти непроменен. Чуждестранните студенти са 16.7 хил., което е с 2.4% повече спрямо миналата учебна година и с 29.1% повече спрямо учебната 2016/2017 година (фиг. 4).

⁴ Съгласно Класификация на областите на образование и обучение 2015 (КОО - 2015).

Фиг. 4. Студенти чужденци в университети и специализирани висши училища

Най-голям е броят на чуждестранните студенти от Гърция - 24.5%, следват тези от Обединеното кралство - 16.1%, Германия - 9.2%, Украйна - 7.0%, и Република Северна Македония - 6.1% от общия брой чуждестранни студенти. Студентите чужденци у нас избират да учат специалности предимно в областта на здравеопазването, като 62.1% от тях се обучават в тази област, а 48.0% от всички изучават специалност „Медицина“.

През 2020 г. в университетите и специализираните висши училища в страната са се дипломирали 43.5 хил. души, от които придобилите ОКС „бакалавър“ са 23.2 хил., а ОКС „магистър“ - 20.4 хиляди.

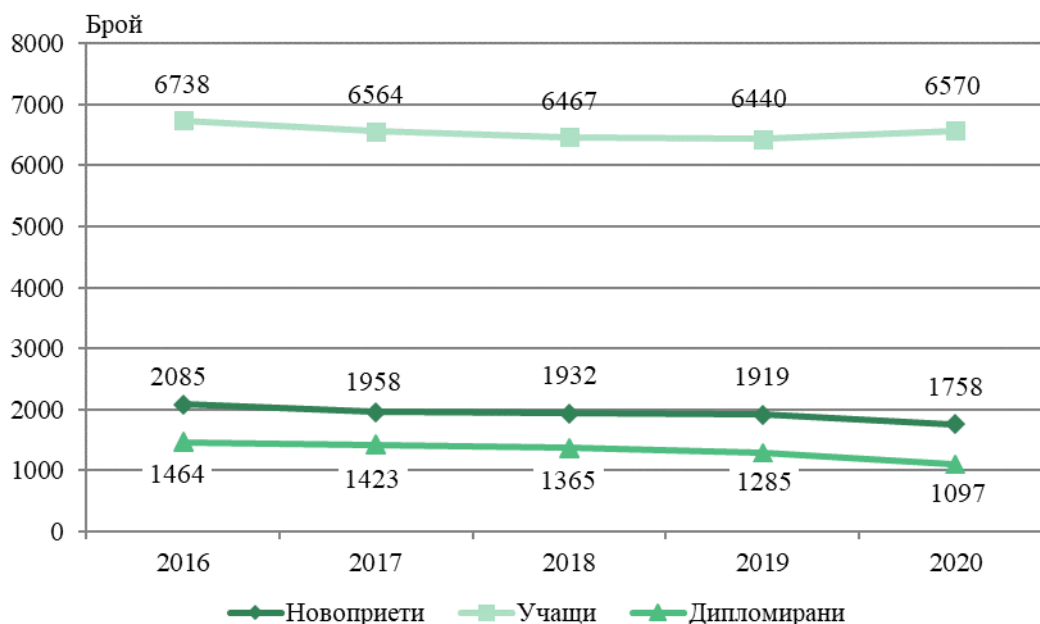
Броят на дипломираните е най-висок в областите на образование „Бизнес и администрация“ (25.4%), „Образование“ (13.0%) и „Науки за обществото и човешкото поведение“ (11.2%).

През учебната 2020/2021 година преподавателите в университетите и специализираните висши училища са 20.0 хил. души, от които жените са 50.9%. На основна работа са 12.6 хил., или 62.7%.

Образователна и научна степен „доктор“

Към 31.12.2020 г. у нас се обучават общо 6 570 докторанти (фиг. 5), като от тях 52.6% са жени. В редовна форма на обучение са зачислени 3 607 души, или 54.9% от докторантите. Най-голям дял от докторантите се обучават в област София (столица) - 55.7%, следвана от областите Варна (11.1%) и Пловдив (9.2%).

Фиг. 5. Новоприети, учащи и дипломирани докторанти

Чуждестранните докторанти са 608, или 9.3% от общия брой. Най-висок е дялът на тези от Гърция - 17.3%, следвани от докторантите от Република Северна Македония и Косово (с по 9.4%), Израел (8.7%) и Албания (8.1%).

В частни институции се обучават 4.0% от докторантите, като от тях 111 души, или 42.5%, са чужденци.

През 2020 г. образователна и научна степен „доктор“ са придобили 1 097 души, от които 598, или 54.5%, са жени. Най-голям е дялът на дипломираните в следните области на образование:

- „Науки за обществото и човешкото поведение“ - 157 души (14.3%);
- „Здравеопазване“ - 156 души (14.2%);
- „Образование“ - 112 души (10.2%);
- „Бизнес и администрация“ - 92 души (8.4%);
- „Технически науки и технически професии“ - 77 души (7.0%).

Методологични бележки

Статистиката на образованието е изградена на базата на Регламент № 452 от 2008 г. на Европейския парламент и на Съвета относно изготвянето и развитието на статистиката на образованието и ученето през целия живот, действащата нормативна уредба в България в областта на образованието, Международната стандартна класификация на образованието (МСКО) - ревизия 2011 г. (ISCED 2011) и съпътстващите я методически ръководства.

МСКО е създадена да служи като рамка за класифициране на образователни дейности в определени програми и свързаните с тях квалификации в международно признати категории.

Националният статистически институт провежда ежегодни изчерпателни изследвания, характеризиращи дейността на образователните институции.

Образователни институции са тези, които директно провеждат обучение по образователни програми с учащи в организирани класове (групи) на място или чрез дистанционна форма на обучение. Провежданите в тях програми водят до придобиване на степен на образование и/или степен на професионална квалификация. Неформалното образование и самостоятелното обучение не попадат в обхвата на образователната система според използваните дефиниции на МСКО 2011.

Чрез своите изследвания НСИ се стреми да установи броя на учащите в системата на образованието към определена дата на наблюдение. На тази основа се изчислява международно възприетият показател „степен на участие на населението в образователната система“ като относителен дял на записаните ученици от определена възрастова група към броя на постоянното население на страната от същата възрастова група.

Повече информация и данни за статистиката на образованието могат да се намерят на сайта на НСИ (<http://www.nsi.bg>), раздел „Образование и учене през целия живот“, както и в Информационна система ИНФОСТАТ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=42).